

Imants Vecozols: dzīve plašākā amplitūdā

Rietumu Bankas centrālā ofisa mākslas galerijā Rīgā ir atklāta mūsdienu Latvijas ievērojamākā mākslinieka Imanta Vecozola izstāde „Ikdiena tuvplānā”. Savās gleznās mākslinieks vēlas atainot ikdienas dzīvi no cita skatu punkta un aicina skatītāju uz dialogu. Par dzīves vērtībām, mākslu un iedvesmu – stāsta meistars ekskluzīvā intervijā.

Plašākam mākslas cienītāju lokam Jūs esat pazīstams, kā izcils klusās dabas gleznotājs, bet šajā izstādē mēs redzam arī daudzus sižetiskus darbus. Ar ko tas ir saistīts?

Tik tiešām manu vārdu parasti saista ar klusās dabas glezniecību, varētu teikt, kas tas ir mans „lauciņš”. Daudzi mākslinieki ar gadiem atrod savu īpašo izteiksmes veidu, kas viņiem padodas vislabāk, un kļūst kā Narcisi, kas bauda savus panākumus. Šeit ir liels risks kļūt monotonam un ekspluatēt savu atklājumu.

Šajā ziņā es sevi ārkārtīgi kontrolēju, man ir interesanti rast jaunus izteiksmes veidus, nevis tikai demonstrēt to vieglo roku. Turklāt atainot smalkās attiecības, ko es gleznoju savās klusajās dabās, ir ļoti grūti. Iespējams esmu daļēji izsmēlis sevi un labāk uzzīmēt vairs nevaru.

Šajā izstādē ir gleznas, kas parāda mākslu ikdienas dzīvē. Tajā dzīvē, ko redz, kad skatās ārpus darbnīcas loga. Tās ir gan politiskas, gan sociālas tēmas – mani skar šīs norises. Visapkārt mēs redzam milzīgus kontrastus un atšķirības, mans uzdevums ir pasniegt tās ar māksliniecisku vērtību. Šajā ziņā esmu pilnīgi brīvs un varu neatkarīgi paust savu viedokli.

Man kā māksliniekam, protams, ir patīkami ja gleznai pievērš uzmanību. Bet nevis sakot „tā ir skaista glezna”, bet gan atzīmējot, ka glezna ir interesanta, ka tā risina uz diskusiju un pārdomām. Man vienmēr ir ļoti interesanti uzklaut, kādas domas manas gleznas raisa skatītājos – tad var sacīt, ka mēs esam uz viena „viļņa”.

Kādu Jūsu daiļrades periodu darbi ir izvietoti šajā izstādē?

Šie darbi ir gleznoti pagājušā gadsimta 70. – 90. gados, bet konkrētu gadu katrai gleznai es nosaukt nevarētu.

Daudzi mākslinieki savus darbus rada *alla prima* – uz viena elpas vilciena, uz vienas iedvesmas, impulsīvi. Man šāda pieeja nav tuva – pie saviem darbiem es atgriežos ar pārtraukumu, pārskatu tos jau ar citu skatu un tad turpinu. Šādi viena glezna var tapt pat vairākus gadus, tomēr pie pārāk seniem darbiem es gan neatgriežos – tiem ir grūti pieskaņoties.

Gleznojot savus darbus šādā veidā es cenšos panākt tādu savdabīgu „vieliskumu”, krāsas blīvumu, svaru – lai priekšmets neizstatītos tukšs. Ja šo procesu forsē, mākslīgi liek faktūru – tad sanāk ārišķība.

Tie nav mani vārdi, bet es pilnībā piekrītu, ka „kur redz krāsu – tur vāja glezniecība”. Kad krāsa ir pārāk uzkrītoša – tā ir zināma dekora pazīme, lielajos šedevros krāsa *nesit pa aci*. Kā sacīja Konrāds Ubāns – sauli glezno daudzi, bet spīd tikai retajam.

Ko Jums, kā gleznotājam nozīmē mūsdienu dzīve? Ko Jūs uzskatāt par svarīgu, un kā to pasakāt ar savu gleznu palīdzību?

Tas ir ļoti daudzpusīgs jautājums un viennozīmīgi ir grūti atbildēt. Ja skatīties tikai no gleznotāja (nevis pilsoņa) pozīcijas – tad man svarīgi ir parādīt dzīvi ar plašāku amplitūdu un problemātiku.

Piemēram, man patīk uzgleznot padzīvojuša cilvēka seju. Šeit jāprot saskatīt ne tikai ārējo tēlu – grumbas un citas vecuma zīmes, bet to kas aiz tām stāv – cilvēka dzīves atziņas, mūža pieredzi, prieku un bēdu vaibstus.

Bieži vien studentiem mācoties akadēmijas darbnīcā izveido kompozīciju, uzstāda trauku vai ķirbi, un liek to maksimāli precīzi atainot. Bet glezniecība ir visur, pat darbnīcas tālākajā nostūrī, un ir jāprot to saskatīt.

Ko Jūs uzskatāt par saviem skolotājiem un iedvesmotajiem? Ko Jūs no viņiem esat ieguvis un kā to parādāt savās gleznās?

Ir grūti nosaukt to, no kā es nebūtu mācījies. Es pat nevarētu teikt no kā vairāk – no dabas vai no glezniecības. Turklāt esmu mācījies ne tikai to labo un vērtīgo, bet arī skatījies medaļas otru pusi. Piemēram, kad kāds par daudz augstu ir uzlicis latīņu un nav to pārvarējis.

Šādā veidā esmu mācījies dzīves uztveri, arī no tā, uz ko esmu kritiski noraudzījies. Bieži vien mūsdienu mākslinieki par katru cenu vēlas panākt efektīgumu, pārsteigumu, pievērst sev uzmanību. Piemēram, daži mēdz savām gleznām vilkt kontūras, lai izskatās iespaidīgāk. Manuprāt, šādi viņi savus darbus tikai aprobežo.

Arī Jums pašam ir savi audzēkņi, izstādes otrās daļas nosaukums ir „Imants Vecozols un viņa bijušie studenti”. Vai Jūs priecē tas, kā attīstās viņu mākslinieciskā karjera?

Mūsdienu māksliniekiem nav viegli attīstīt savu radošo karjeru. Iepriekšējā režīma laikos to darīt bija daudz vieglāk. Pastāvēja valsts programma un bija jūtams atbalsts, tai skaitā arī finansiāls. Jaunajiem māksliniekiem, kas veiksmīgi beidza akadēmiju tika dotas darba vietas, veikti dažādi pasūtījumi, organizētas izstādes, konkursi, piešķirti tituli. Bija mākslas kritiķi, kas palīdzēja jauniešiem talantiem attīstīties vēl vairāk.

Šodien situācija ir pilnīgi savādāka un jauniešiem māksliniekiem viss ir jāatrod pašiem. Un lai to darītu veiksmīgi, jārada pieprasīta māksla. Un tas, protams, novērš mākslinieku no viņa galvenā mērķa. Lai arī agrāk gleznotāji bija zināmā mērā ierobežoti, viņiem tika dota iespēja radīt mākslu.

Tagad, lai mākslinieks būtu ieraudzīts, viņam ir jātaisa sensācija, pārsteigums, kas jau atkal ir ārišķība. Ir lieliski gleznotāji, kurus neviens nepazīst tāpēc, ka viņi nav nekas jauns. Un tas attiecas ne tikai uz glezniecību, bet uz mākslu kopumā – tāpat it teātrī, kino, literatūrā.

Ko Jūs gribētu novēlēt Latvijas tautai šajā gan materiāli, gan garīgi grūtajā laikā?

Radošajiem cilvēkiem es gribētu novēlēt labu, skaistu dzīvi. Novēlu glezniecībā atrast ceļu uz sevi, jo patiesība mīt mūsos pašos. Ja šo ceļu izdosies atrast un strādāt uz to – cilvēks būs laimīgs. Laime nepastāv nekur citur, kā mīlestībā uz to, ko dari.